

Erazmo

In Memoriam

Hugo Claus

1929-2008

©
Jelica
Sven

Tètitatutis

/het is tijd dat het uit is/

De laatste woorden van Claus – om het even of ze hem achteraf in de mond werden gelegd of er inderdaad als laatste salvo uit waren gegutst – riepen bij mij de herinnering wakker aan een ingrijpende muzikale ervaring: ze klonken in mijn oren als de driftige, ontembare fagot uit Le Sacre du Printemps en gaven mij dezelfde rilling van besef. Deze ontroerende gelijkenis tussen doodsrochel en jubelnoten ter ere van het leven liet mij als laatste eerbewijs aan de Grootmeester der Nederlandse letteren Stravinsky's oerkrachtige muziek vanuit mijn kamer de koele maartnacht in galmen. Woeste rammen scheurden de nachtelijke straten van Belgrado open met hun hoeven, aardklonten spetterden tegen ruiten, losgebroken rivieren stormden portieken binnen, schuimende vrouwen rezen op uit struiken, Leven en Dood kantelden kussend in goten en ontdebelden... Stravinsky's muziekfestijn ter ere van het onuitroeibare, grimmig lokkende, allesverterende vitalisme bracht me op het idee om Hugo Claus op zijn eerste en laatste reis mee te nemen naar het Westservische platteland. Samen met mijn collega's en vrienden hebben we zijn portret en zijn poëzie deel laten worden van het knospende, ontwakende, golvende landschap dat inmiddels in zijn teken stond, in het teken van de Ram.

Tètitatutis

/došlo vreme da se mre/

Poslednje Klausove reči –
svejedno da li su mu
naknadno stavljene u usta
ili su stvarno navrle poput poslednje paljbe – podsetile su me na jedno duboko proživljeno muzičko iskustvo: zazvučale su mi u svom zapadnoflamanskom tonalitetu kao naprasiti, neukrotivi zvuci fagota u Posvećenju proleća i izazvali u meni istu jezu spoznaje. Usled te potresne sličnosti između smrtnog ropca i himničke muzike u slavu života, poslednju počast ovom velikanu nizozemske književnosti odala sam tako što sam pustila da se praiskonski snažna muzika Stravinskog zaori sa mog prozora u svežoj martovskoj noći. Divlji ovnovi grunuli su na noćne ulice Beograda cepajući ih svojim kopitama, grumenje zemlje udaralo je o prozore, podivljale reke plavile su ulaze, zamamne žene ustajale su iz žbunova, život i smrt valjali su se po slivnicima, sjedinjeni u poljupcu... Muzička gozba Stravinskog u čast neiskorenjivog, zastrašujuće primamljivog i razarajućeg vitalizma navela me je na ideju da povedem Huga Klause na njegovo prvo i poslednje putovanje po zapadnoj Srbiji. Zajedno sa kolegama i prijateljima stopili smo njegov lik i poeziju sa nabubrelom, probudenom, ustalasanom zemljom koja je tada upravo bila u njegovom znaku, u znaku Ovna. Ovo je izveštaj sa tog putovanja.

Poëzie is de kern van mijn werk.
Een gedicht is een bliksem,
proza is een stroom.
Daartussen pendel ik.

Hugo Claus

Poezija je srž moga dela.
Pesma je poput munje,
proza je poput bujice.
Ja osciliram između to dvoje.

Hugo Klaus

DE VERLOREN ZOON

Als de bladeren in het gras zijn weggerot,
de lucht als glas en de vijvers bevroren,
als steenhard 't land is waar ooit het koren
stond kom ik als naar de lamp de mot

in de afgelegen hoeven schuilen.
Ik krijg er als de zwijnen mijn voeder.
Soms sterft een kind er of een boerenmoeder
stikt er in haar etterbuilen.

Dan vlucht ik hijgend in het moeras.
Geen seizoen kan mijn wonden helen.
Nooit wordt mijn hongerende ziel tot as

van berouw of medelijden. Zo blijf
ik vagebond en schooier spelen
tot ooit de Vader bergt mijn ziel en lijf.

BLUDNI SIN

Kada lišće sasvim satrone u travi,
nebo izbistri ko staklo a bare zalede,
kada zemlja gde je nekad bilo žito otvrdne
doćiću ko moljac što ga lampa mami

da se skrijem u seoske zabiti.
Hraniće me pomijama kao svinju.
Katkad tamo krepa dete ili baba koju
sopstveni će gnoj pridaviti.

Tad ću ko bez daha u močvare jurnuti
Ne može mi niti jedno doba zalečiti rana.
Nikad mi se gladna duša neće posuti

pepelom samilosti il kajanja. Neveselo
izigravaću i dalje propalicu i bečara
sve dok Otac mi ne pohrani i dušu i telo.

Prevela J.N.L.
Uit: *Kleine reeks*, 1947
Iz: *Mala serija*, 1947

TANCREDO INFRASONIC

I

Genoeg zeg ik tegen het huis
Dat tussen nacht en morgen staat

Genoeg tegen het alfabet van zoethout
Tegen het tam en kleurig dier der klanken

Ik heb genoeg aan woorden gedacht
En dit gedicht is geen gedicht

Geen geheime kelder geen betralied gezicht
Dit is een brief aan mijn broeder dit is drijfhout
Een Bericht aan de bevolking een vriendelijk
Spreekwoord aan een soldaat gericht

'bij gebrek aan een gitaar
aan een luit en aan gevoel
aan geld en aan geluk
bij gebrek aan haat aan wondkoorts en aan spleen
bij gebrek aan liefde en aan geluk (ten tweeden male)
maar met een razende zang in een lichaam niet te noemen
in heilige ellende

laat ons de boom bezien die zich ontvouwt
de vrouw die drachtig wordt
de droom die blauw als hoogland
als een boom zich slijt
de regen die ENZOVOORT schrijft op ons gezicht
dat dood noch levend is maar antwoordt
als een automaat die ademhaalt:

bij gebrek aan (herbeginnen)

TANCREDO INFRASONIC

I

Dosta kažem kući
Što stoji između noći i jutra

Dosta azbuci od slatkog korena
Pitomoj i šarenoj zveri zvukova

Dosta sam razmišljao o rečima
A ova pesma nije pesma

Nije tajni podrum nije lice iza rešetaka
Ovo je pismo bratu ovo je poruka što pluta
Obznana narodu ljubazna
Poslovica upućena vojniku

'u nedostatku gitare
i laute i osećaja
sreće i para
u nedostaku mržnje groznice splina
u nedostatku ljubavi i sreće (po drugi put)
ali s raspomamljenom pesmom u neimenovanom telu
u svetoj bedi

osmotrimo drvo što se grana
ženu što biva noseća
san što se plavkast kao visovi
poput drveta cepa
kiša što I TAKO DALJE piše po našim licima
što nit su živa niti mrtva već zbore
poput automata što udiše

u nedostatku (početi iz početka)

Prevela J.N.L.
Uit: *Tancredo infrasonic*, 1952
Iz: *Tancredo infrasonic*, 1952

IK SCHRIJF JE NEER

Mijn vrouw, mijn heidens altaar,
Dat ik met vingers van licht bespeel en streef,
Mijn jonge bos dat ik doorwinter,
Mijn zenuwziek, onkuis en teder teken,
Ik schrijf je adem en je lichaam neer
Op gelijnd muziekpapier.

En tegen je oor beloof ik je splinternieuwe horoscopen
En maak je weer voor wereldreizen klaar
En voor een oponthoud in een of ander Oostenrijk.

Maar bij goden en bij sterrenbeelden
Wordt het eeuwig geluk ook dodelijk vermoeid,
En ik heb geen huis, ik heb geen bed,
Ik heb niet eens een verjaardagsbloem voor je over.

Ik schrijf je neer op papier
Terwijl je als een boomgaard in mei zwelt en bloeit

ISPISUJEM TE

Ženo moja, moj paganski oltaru,
Koje prstima svetlosti bujmim i milujem,
Šumo moja mlada u kojoj zimujem,
Ludilo moje, bludna i nežna znamenji,
Ispisujem tvoj dah i tvoje telo
Na linije notne hartije.

I na uho ti obećavam horoskope najnovije
I opet te pripremam za svetska putešestvija
I boravak u nekojakom carstvu istoka.

Ali s bogovima i horoskopima
Večna sreća biva smrtno dosadna,
A ja nemam doma, nemam kreveta,
Nemam za tebe ni rođendanskog cveta.

Ispisujem te na hartiju
Dok ti kao voćnjak u maju bujaš i beharaš.

ACHTER TRALIES

Zaterdag zondag maandag trage week en weke dagen

Een stilleven een landschap een portret

De wenkbrouwen van een vrouw
Die zich sluiten als ik nader

Het landschap waarin blonde kalveren waden
Waar het weder van erbarmen
In het Pruisisch blauw der weiden ligt gebrand

Toen heb ik nog een stilleven geschilderd
Met onherkenbare wenkbrouwen en een mond als een maan
Met een spiraal als een verlossende trompet
In het Jerusalem van mijn kamer.

IZA REŠETAKA

Subota nedelja ponedeljak spora sedmica i sipki dani

Mrtva priroda pejzaž portret

Obrve jedne žene
Što se skupljaju kad se približim

Pejzaž u kojem bela telad gaca
Gde je vreme milosrda
Utisnusto u prusko plavetnilo pašnjaka

Tad sam još slikao mrtvu prirodu
Sa neprepoznatljivim obrvama i ustima poput meseca
Sa spiralom kao trubom nebeskom
U Jerusalimu svoje sobe.

Prevela J.N.L.

Uit: *Een huis dat tussen nacht en morgen staat*, 1953

Iz: *Kuća koja stoji između noći i jutra*, 1953

WEST-VLAANDEREN

Dun lied donkere draad
land als een wit laken
dat zinkt

lenteland van hoeven blauwe melk
en kinderen van wilgenhout

koorts en zomerland wanneer de zon
haar jongen in het koren maakt

blonde omheining
met de doofstomme boeren bij de dode haarden
die bidden 'Dat God ons vergeve
wat hij ons heeft aangedaan'

met de rode vissers die op hun boten branden
met de gevlekte dieren de schuimende vrouwen
die zinken

land gij breekt mij aan Mijn ogen zijn scherven
ik in Wabash met gescheurde zolen
ik in Ithakka met gaten in mijn vel
ik leen uw lucht in mijn woorden
uw struiken uw linden schuilen in mijn taal

mijn letters zijn: Westvlaanderen duin en polder

Ik verdrink in u
land gij wordt een gong in mijn schedel en soms
later in de havend
een kinkhoorn: mei en kever Duistere lichte
Aarde.

ZAPADNA FLANDRIJA

Lake pesme tamna niti
toneš zemljo
kao belo platno

zemljo prolećna sa mlekom i stajama
i decom od vrbinog drveta

zemljo groznice i leta kad se sunce
među klasjem koti

svetli plotu
kraj mrtvih ognjišta i nemuštih paora
što se mole "Da nam Bog oprost
ono što nam učini"

kraj ribara što bukne u čamcima
kraj pirogavog zverinja i kiptećih ženskinja
što tonu

zemljo što me kršiš u očima mi srca
ja u Vabašu izlizanog đona
ja u Itaki olinjalog krzna
svojim rečima zajmim od tvog neba
u govoru mi se skriva tvoje žbunje tvoja lipa

slova su mi: Zapadne Flandrije dine i polderi

davim se u tebi
zemljo što si mi bat pod lobanjom
a u lučko veče
katkad školjka: majska koka Mračna laka
Zemljo.

HET DIER

Het beest in de weide (van de vlammen gescheiden)
Ziet hoe op poten de dag aanbreekt
Hoe met gebaren de zon haar zevenstaart omslaat

En (in bladgoud, lichtogig en bevend)
Het verlangt niet meer.
's Nachts begeeft het zacht en dringt weer in het

Woud waar de koude jager roept.
Zo veilig, zo tam gaat geen mens
De wereld binnen.

ŽIVOTINJA

Zver na ispaši (odvojena od plamenja)
Vidi kako dan sviće na nogama
Kako uz pokrete sunce zaogrće svoj sedmostruki rep.

I (zlatolisto, svetlooko i drhtavo)
Više ne iska.
Noću blago popušta i opet prodire u

Lug gde ledni lovac dozivlje.
Tako bezbedno, tako pitomo čovek
Ne stupa u svet.

Prevela J.N.L.
Uit: *Oostakkerse gedichten*, 1955
Iz: *Pesme iz Ostakera*, 1955¹

¹ Ova zbirka pesama kojom se Klaus definitivno afirmisao kao pesnik objavljena je integralno u prevodu J.N.L. u časopisu *Pismo* 50/1997

DE MOEDER

Ik ben niet, ik ben niet dan in uw aarde.
Toen gij schreeuwde en uw vel beefde
Vatten mijn beenderen vuur.

(Mijn moeder, gevangen in haar vel,
Verandert naar de maat der jaren.

Haar oog is licht, ontsnapt aan de drift
Der jaren door mij aan te zien en mij
Haar blijde zoon te noemen.

Zij was geen stenen bed, geen dierenkoorts,
Haar gewrichten waren jonge katten,

Maar onvergeeflijk blijft mijn huid voor haar
En onbeweeglijk zijn de krekels in mijn stem.

'Je bent mij ontgroeid,' zegt zij traag mijn
Vaders voeten wassend, en zij zwijgt
als een vrouw zonder mond.)

Toen uw vel schreeuwde vatten mijn beenderen vuur.
Gij legde mij neder, nooit kan ik dit beeld herdragen,
Ik was de genode maar de dodende gast.

En nu, later, mannelijk word ik u vreemd.
Gij ziet mij naar u komen, gij denkt: 'Hij is
De zomer, hij maakt mijn vlees en houdt
De honden in mij wakker.'

Terwijl gij elke dag te sterven staat, niet met mij
Samen, ben ik niet, ben ik niet dan in uw aarde.
In mij vergaat uw leven wentelend, gij keert
Niet naar mij terug, van u herstel ik niet.

Mati

Nije me, nije me nego u tvom tlu.
Kad si vrištala i koža ti drhtala
Kosti se moje zapališe.

(Moja mati, što iz svoje kože ne može,
Menja se po taktu godina.

Oko joj je svjetlo, uteklo strasti
godina tako što me je gledala i zvala
Svojim srećnim sinom.

Nije bila kamena postelja, zverinja groznica,
zglobovi joj behu mlade mačke,

Al' neoprostiva osta moja put za nju
i nepomični su mi zrikavci u glasu.

"Prerastao si me", kaže sporo
Perući mom ocu noge, i čuti
Kao žena bez ustiju.)

Kad ti je koža vrištala, moje se kosti zapališe.
Ti me polegnu, nikad više da vratim tu sliku,
Bio sam zvani al' pogubni gost.

A sad, kasnije, muževan, postajem ti tuđ.
Vidiš gde ti stižem, misliš: "On je
Leto, on čini moje telo i pse
U meni drži budnim."

I dok svakim danom umireš pomalo, ne sa mnom
zajedno, mene nije, mene nije nego u tvom tlu.
U meni ti život kružno gasne, vratiti se
Nećeš meni, ja od tebe neću ozdraviti.

IN TAXI NR. 38476

Wij vrijen want het regent buiten,
vrij is de mens in een taxi aardewaarts.

Bij de ruiten buiten heeft de ordedienst
de wuivende menigte niet meer in bedwang

en ah, daarbuiten (kijk toch, mijn eekhoorn!)
wordt het glimlachend vorstenpaar
omringd, bedreigd en verslonden,

wijl zeewaarts snellen je haar, je lippen
en je stem van kwarts en messen.

Prevela J.N.L.

Uit: *Een geveerde ruiter*, 1961

Iz: *Obojeni jahač*, 1961²

IN FLANDERS FIELDS

De grond is hier het vetst.
Zelfs na al die jaren zonder mest
zou je hier een dodenprei kunnen kweken
die alle markten tart.

De Engelse veteranen worden schaars.
Elk jaar wijzen zij aan hun schaarsere vrienden:
Hill Sixty, Hill Sixty One, Poelkapelle.

In Flanders Fields rijden de maaldorsers
steeds dichtere kringen rond de kronkelgangen
van verharde zandzakken, de darmen van de dood.

De boter van de streek
smaakt naar klaprozen.

Prevela J.N.L.

Uit: *Van horen zeggen*, 1970

Iz: *Po kazivanju*, 1970

U TAKSIJU BR. 38476

Vodimo ljubav jer napolju pljušti,
u taksiju ka zemlji čovek je nesputan.

Uz okna spolja redarska služba
više ne obuzdava razmahanu gomilu

i ah, napolju (pogledaj, veverice moja!)
nasmešeni kraljevski par
okružuju, psuju i gutaju,

dok ka moru hitaju tvoja kosa, tvoje usne
i tvoj glas od kvarca i noževa.

IN FLANDERS FIELDS

Ovde je zemlja najmrsnija.
Čak i nakon svih tih godina bez đubrenja
posmrtni praziluk sa ovih polja
bio bi izazov za svekolika tržišta.

Engleski se veterani proređuju.
Svojim sve ređim prijateljima iz godine u godinu pokazuju:
Hill Sixty, Hill Sixty One, Poelkapelle.

U poljima Flandrije žetelice voze
sve tešnje krugove oko zamršenih hodnika
od stvrdlih džakova, oko creva smrti.

Puter ovog kraja
na bulke se oseća.

² Iz ove zbirke je Dragoslav Andrić izbarao i preveo četiri Klausove pesme (*Flamanska poezija*. Nolit, 1965)

DE MASKERS

Het mombakkes, vaderlands goed
staat ons goed.
Op Vastenavond zijn wij gevlekte honden.
Wij verven ons kind een monstersnoet;
zoals wij moet het leren zijn zonden te vermommen.
En wijzelf en ons lief zitten vastgebonden
in de snuit die blaft,
de slurf die ratelt,
de oren die slingeren,
het rubberen bekkeneel,
de blik van reuzel,
hikkende mossellippen,
in de neusgaten schapehaar.

O zo ver, zo diep dringen wij in onze kartonnen huid,
en loeren en piepen er vanonder uit.
Want zo ingekapseld kunnen wij nooit verwelken,
zo gebakerd bevriest alleen onze huls,
wij zullen blijven leven. Als garnalen, eeuwige garnalen.

Vluchtend in dans en gil
betogen wij dat wij leven
zoals het andermans masker betaamt,
(niet ons Vlaams gezicht van kwetterende dwergen).

Prevela J.N.L.
Uit: *Oostakkerse gedichten*, 1955
Iz: *Pesme iz Ostakera*, 1955

MASKE

Obrazine, ponos naše zemlje
stoje nam ko salivene.
Za poklade smo kučke šarene.
Svom detetu iscrtavamo njonju ale;
nek nauči i ono da prikriiva grehe.
A mi i naše drage privezani smo
za njušku što laje,
surlu što trešti,
uši što mašu,
lobanju od gume,
pogled od pretopa,
dagnjaste usne štucavice,
u nosu nam runo ovce.

O tako daleko, tako duboko prodiremo u tu našu kožu od kartona,
i otuda vrebamo i virimo bez pardona.
Jer tako učaureni nikad ne možemo uvenuti,
tako sprženima samo nam se ljuska može smrznuti,
mi ostajemo živi. Kao sitni rakčići, večiti rakčići.

Bežeći u ples i ciku
mi potvrđujemo da smo živi
kao što priliči tuđoj maski,
(ne našem flamanskom licu graktavih gnoma).

ULYSSES

Te veel gevechten heb ik gezien,
te veel gejang van vrijers gehoord,
ik ben altijd te ver gereisd.

Een kijkdoos heeft mijn oog vervangen,
een bromtol mijn oor.

Te veel modder,
te veel krenge er in.
Te veel vreugde.

Ik verberg mij nu tussen de minnaars,
die bedelaars.

Prevela J.N.L.
Uit: *Figuratief*, 1973
Iz: *Figurativno*, 1973

IKAROS

Klaar? Klaar!
Hij lachte naar zijn vader, verraderlijk.
(En vloog te dicht bij de zon, zijn moeder,
en vloog in de hitte van haar onmetelijke lippen
en viel als een muis uit haar muil
en spatte uiteen op de marmeren zee.)

Overmoed? Wanhoop?
Dit was eerder het domein van Daidalos.
Ikaros wou haar warmte niet schuwen,
Wou zich begraven in haar wijde, laaiende haren.)

Klaar? Klaar! Hij lachte,
bindt veren aan zijn enkels, de tekens van Eros,
de sporen van de griffioen.

Prevela J.N.L.
Uit: *Figuratief*, 1973
Iz: *Figurativno*, 1973

ULIKS

Previše sam bojeva video,
Previše se kuknjave prosaca naslušao,
Uvek sam predaleko putovao.

Kaleidoskop mi je zamenio oko,
čigra uvo.

Previše blata.
previše crkotina u njemu.
Previše radosti.

Skrivam se sada medu proscie,
te prosjake.

IKAR

Spreman? Spreman!
Nasmeja se ocu, izdajnički.
(I polete preblizu suncu, svojoj materi,
i polete u vrelinu bezmernih joj usana
i pade kao miš iz njenih čeljusti
i razbi se o mramorno more.)

Bezobzir? Beznađe?
To je pre bio domen Dedala.
Ikar ne htjede da preza od njene topline,
Htjede da se pohrani u njene široke, razbuktale kose.)

Spreman? Spreman! Nasmeja se,
privezuje perje za članke, oznake Erosa,
mamuze grifona.

AMBASSADEUR

Na de vernietiging der steden
strijkt hij zijn das, streelt hij zijn steek
en oefent zijn buiging, chic en honds.

Producenten, procenten, eigenlof,
een vleugje mededogen,
een snuifje Nabokov,
wij zullen weer hoge ogen gooien
met de tere wapens van het Westen,

meent de ambassadeur ondergronds.

Prevela J.N.L.

Uit: *Gedichten* 1969-1978

Iz: *Pesme* 1969-1978

BELGISCH KONGO

'Hier, Bwana, mijn hoofd, het is u graag gegund,'
zei de inboorling en reikte het ons aan, zijn hoofd.
Het zag er wellustig uit, iets van een slaapziek kalf.

Wij aarzelden uiteraard. Wat school er achter
zoveel edelmoedigheid? Wat een zonderlinge gift!
Wij informeerden naar de gezondheid van zijn kinderen,
naar de richting van de wind
en bleven staan, de inlandse flora woekerde
tussen onze witte tenen.

De inboorling was niet gewapend.
Wel had hij zweren, groot als stukken van tien frank.
Hij leek in innig contact met de natuur.

Wij overwogen (terwijl wij onze jachtmessen te voorschijn
haalden) dat het een charmant gebaar was,
dit cadeau van zijn hoofd,
maar dat dit consequenties had,
want al zijn zij heerlijk naïef, de inboorlingen,
in hun genetisch bepaald onverstand
zijn zij bepaald gevaarlijk.

Wij hakten de knoop door en het hoofd af.
De inboorling zonder hoofd groette en verdween
achter een baobab.

Wij namen het hoofd mee naar Vilvoorde.
Daar staat het, op een laag tafeltje, in de salon
naast de stoel van Mies van der Rohe.
Het hoofd heeft zijn lach verloren.
Maar goed, wij de Kongo ook.

Prevela J.N.L.

Uit: *Gedichten* 1969-1978

Iz: *Pesme* 1969-1978

AMBASADOR

Nakon uništenja gradova
on gladi svoju kravatu, ravna frak
i vežba naklon, otmeno i pseće.

Producenti, procenti, samohvala,
trunka samilosti,
prstohvat Nabokova,
odnećemo opet sve štihove
sa nežnim oružjima zapada,

razmišlja ambasador ispod žita.

BELGIJSKI KONGO

'Evo, Bwana, moja glava, nek vam je prosta',
reče urođenik i pruži nam je, svoju glavu.
Delovaše frivolno, poput somnabulnog teleta.

Oklevasmo svakako. Šta li se krilo iza toliko
plemenitosti? Neobična li poklona!
Raspitasmo se za zdravlje njegove dece,
za pravac vetra
i ostadosmo, domorodačka flora džikljala nam je
među belim nožnim prstima.

Urođenik ne beše naoružan.
Ali zato imaše čireve, velike ko petoparce.
Činilo se da je u prisnoj vezi s prirodom.

Razmišljajmo (dok vadismo svoje lovačke noževe
na videlo) da je to šarmantan gest
ta njegova glava na poklon,
ali da to ima svoje posledice,
jer mada su božanstveno naivni, ti urođenici,
u svom genetski uslovljeno nerazumu
poprilično su opasni.

Presekosmo čvor i odsekosmo glavu.
Urođenik bez glave otpozdravi i nestade
iza jednog baobaba.

Ponesosmo glavu sa sobom u Vilvorde.
Eno je tamo, na niskom stočiću, u salonu
Pored stolice Misa van der Roa.
Glava je izgubila svoj osmeh.
Ali bože moj, i mi smo Kongo.

BRUGGE

Het Venetië van het Noorden.
De stenen vol mos. Kantelen.
De kaai in de regen.
In het minnewater drijft
een handleiding voor het schrijven
van brieven naar je beminde,
voor als het goed gaat,
en ook voor als het mindert.

Prevela J.N.L.

Uit: *Gedichten 1969-1978*

Iz: *Pesme 1969-1978*

COBRA

Was het een warme kermis toen?
Was de oneindige wereld na de hongersnood
veranderbaar?

De gouden snede werd veracht,
symmetrie was verraad, kennis balast
en alom doken in beverig gekras,
ontdubbelde lijn, gnomen op
die tegen elkaar botsten en kraaiden,
met Pruisisch blauw bespat,
allen met de zwart omrande ogen
van de Godin Koe.
Men speelde een verrukte menswording.

Tot te veel beesten graasden,
te veel mongolen loeiden,
te veel prognaten verfdn met hun tenen.
Dit zag de Vogelgodin en zij gebood
dat men zijn eigen dromen op zou eten.
Men deed het. Men werd gedeelte
van de koek van de wereld.
Men bleef de vogelschrik verven
op de verder verlaten speelplaats.

Prevela J.N.L.

Uit: *De sporen*, 1993

Iz: *Tragovi*, 1993

BRIŽ

Venecija severa.
Kamenje puno lišaja. Čipka od kamena.
Kanali na kiši.
U vodi plovi
uputstvo za pisanje
pisama voljenoj,
za slučaj da ljubav cveta,
a i za slučaj da opada.

KOBRA

Da li je to tada bio vruć vašar?
Da li je beskrajni svet posle epidemije gladi bio
sklon promeni?

Zlatna sredina bila je omražena,
simetrija je bila izdaja, znanje teret
i odasvud su izranjali iz žvrljotina,
udvostručenih linija, gnomi
koji su se međusobno sudarali i kreštali,
isprskani pruskom plavom,
svi sa crno oivičenim očima
Boginje Krave.
Igrali su se ekstatičnog očovečenja.

Sve dok ne bi previše zveri što pasu,
previše mongola što muču,
previše majmunolikih što boje nožnim prstima.
To vide Boginja Ptica i naredi
da se pojedu sopstveni sni.
Učiniše to. Postaše delom
svetskoga kolača.
Nastaviše da boje strašilo
na inače pustom igralištu.

ENVOI

Mijn verzen staan nog wat te gapen.
Ik word dit nooit gewoon. Zij hebben hier lang
genoeg gewoond.
Genoeg. Ik stuur ze 't huis uit. ik wil niet wachten
tot hun tenen koud zijn.
Ongehinderd door hun onhelder misbaar
wil ik het gegons van de zon horen
of dat van mijn hart, die verraderlijke spons die verhardt.

Mijn verzen neuken niet klassiek,
zij brabbelen ordinair of brallen al te nobel.
In de winter springen hun lippen,
in de lente liggen zij plat bij de eerste warmte,
zij verzieken mijn zomer
en in de herfst ruiken zij naar vrouwen.

Genoeg. Nog twaalf regels lang op dit blad
hou ik ze de hand boven het hoofd
en dan krijgen zij een schop in hun gat.
Ga elders drammen, rijmen van een cent,
elders beven voor twaalf lezers
en een snurkende recensent.

Ga nu, verzen, op jullie lichte voeten,
jullie hebben niet hard getrapt op de oude aarde
waar de graven lachen als zij hun gasten zien,
het ene lijk gestapeld op het andere.
Ga nu en wankel naar haar
die ik niet ken.

Prevela Ivana Šcepanovic³
Uit: *Gedichten* 1948-1993
Iz: *Pesme* 1948-1993

ENVOI

Moji stihovi još pomalo zevaju.
Nikad se na to neću navići. Predugo su
boravili ovde.
Dosta. Razaslaću ih iz kuće, neću čekati
da im se prsti na nogama ohlade.
Neometan njihovim prigušenim protestom,
hteo bih da čujem brujanje sunca
ili svog srca, te izdajničke spužve što okoštava.

Moji stihovi ne jebu klasično,
prostački brbljaju ili blistaju previše otmeno.
Žimi im pucaju usne,
s proleća se izvale pri prvoj toploti,
potkupljuju moje leto,
a s jeseni mirišu na žene.

Dosta. Još dvanaest redova na ovom listu
držaću im ruku nad glavom
a onda će dobiti nogu u dupe.
Idite i drugde zakerajte, rimujte se za novčić,
drugde drhturite za dvanaest čitalaca
i jednog recenzenta što hrče.

Idite sad, lakih nogu,
niste teško stupali ovom starom zemljom
gde se grobovi smeju kad vide svoje goste,
leš preko leša naslagan.
Idite sad i oteturajte se do nje
koju ne znam.

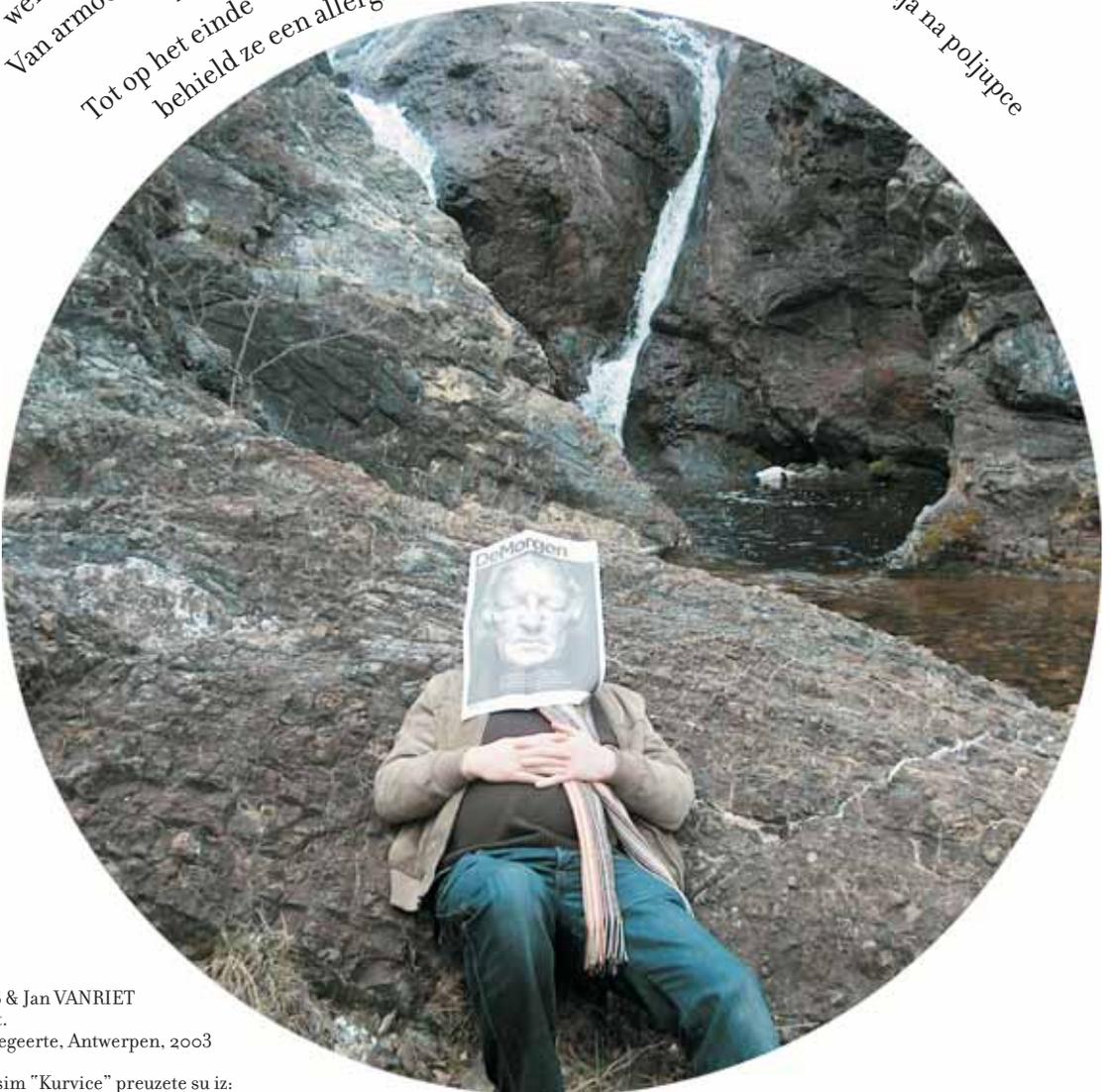
³ Pesma "Envoi" (kao i još sedam Klausovih pesama) izašla je u zbirci *Flamanska poezija 20. veka* koju je priredila i prevela Ivana Šcepanović a 1996. izdao Prometej iz Novog Sada.

COCOTTE

Zij dribbelde als een Servische midvoor
Zij knipoogde loom als een lama
Van louter gouden stof viel zij van de trap
Al wie haar kwam troosten
werd haar minnaar
Van armoe verkocht zij haar verzameling
zelfportretten
Tot op het einde
beheld ze een allergie voor kussen

Driblovala je ko srpski centarfor
Namigivala je lenjo kao lama
Sva u silnom zlatu padaše sa stepenica
Ko god pride da je teši
postade joj ljubavnikom
Zbog bede prodade svoju zbirku
autoportreta
Do kraja joj
ostade alergija na poljupce

Prevela Jelica Novakovic-Lopušina

Bron/Izvor:
Hugo CLAUS & Jan VANRIET
Uit: Zeezucht.
Behoud de Begeerte, Antwerpen, 2003

Sve pesme osim "Kurvice" preuzete su iz:
Klaus, Hugo. 1994. *Pesme 1948-1993*. Amsterdam: De Bezige Bij
Alle gedichten behalve "Cocotte" zijn overgenomen uit:
Claus, Hugo. 1994. *Gedichten 1948-1993*. Amsterdam: De Bezige Bij

IK SCHRIJF JE NEER ISPISUJEM TE
aan Belgrado Beogradu

Mijn witte stad, mijn heidens altaar, Dat ik met regels van inkt verdoem en roem, Mijn betonnen jungle die ik doorkruis, Mijn chaotisch, grauwgrijs en bruisend teken Ik schrijf je walmen en je straten neer Op besmeurd krantenpapier.	Moj beli grade, moj paganski oltaru Koga stihovima od mastila proklinjem i slavim, Moja betonska džunglo kroz koju krstarim, Moja haotična, mrka i uzavrela znamenja, Ispisujem ti isparenja i ulice Po musavoj novinskoj hartiji.
En tegen je ziel beloof ik je Europese integratie En maak je weer voor visumloze reizen klaar En voor een baantje in een of ander Westenrijk.	A za dušu ti obećavam evropske integracije I pripremam za putešestvija bez viza I za zaposlenje u nekom carstvu zapada.
Maar bij goden en bij globalisten Wordt de welvaart ook dodelijk vermoeid, En ik heb geen kafana, ik heb geen tafel, Ik heb niet eens een sliwowitsa voor je over.	Al kraj bogova i globalista Blagostanja postaju smrtno dosadna A ja nemam kafane, nemam stola Čak mi ni rakija za tebe nije preostala.
Ik schrijf je neer in boeken Terwijl je als een Balkansirene lokt en dreigt.	Zapisujem te u knjigama Dok ti ko balkanska sirena mamiš opasna

IK SCHRIJF JE NEER ISPISUJEM TE
aan Servië za Srbiju

Mijn heim, mijn lemen grond, Waarop ik zwoeg, die ik doorploeg, Dodenakker die ik bezaai, Mijn afgemat, fataal en heilig teken, Ik kras je bloed en bodem neer Op internationaal verdragspapier.	Moj dome, moja zemljo blatnjava, Po kojoj rintam koju preoravam, Njivo moja koju sadim mrtvima, Moja iznurena, fatalna i sveta znamenja, Ispisujem ti krv i tle U međunarodne ugovore.
En tegen je volk beloof ik oeroude mythes en legenden En maak je weer voor wereldkrijgen klaar En voor een oponthoud op een of ander Merelveld.	A narodu ti obećavam prastare mitove i legende I pripremam te za svetske ratove I boravak na opet nekom polju Kosovu.
Maar bij krijgers en bij katastrofes Wordt het eeuwig lijden ook dodelijk gewoon En ik heb geen rouw, ik heb geen traan, Ik heb niet eens een prop're zakdoek voor je over.	Ali kraj ratnika i nedaća Večna patnja biva smrtno dosadna A ja nemam više bola, nemam suze Nemam za tebe čak ni čiste maramice.
Ik kras je neer op papier Terwijl je als vluchtig zand verbrokkelt in mijn hand	Ispisujem te na hartiju Dok ti poput peska curiš iz mojih ruku.

Marc Schoeters, Antwerpen

'NIET PLOOIEN'
(de laatste woorden
van Hugo Claus)

de dichter vindt
geen woorden meer

als los zand vallen ze
uit zijn wijde hand

waar is nog verwondering?
waar nog overvloed van
toverfluit en heksenbloed?

waar de tijden toen
sirenen schoonheid zongen
en lijven ongedwongen?

ach
de wijven

de eendenjacht is afgelopen
de reiger danst niet meer
door open nachten zonder huid

in de keuken
neuken nog alleen
de kakkerlakken

op kapotte akkers
vermoordt de bruid
haar zotte morgen

en op het wankel bordes
van dit gespleten land
bidden gewetenloze onbenullen
stuk voor stuk verdriet

ach
het leven

alles uitgegeven
en dan valt

het laatste woord

bij de dood van claus

sven peeters,
borsbeek, 19 maart 2008

met woest en heidens
bloed in de aderen, zo
leefde je, zo stierf je
als een decadente romein

van oostakker tot
dodenakker en terug

gij
ge maakt van vlaamse klei
het beest met de dubbele rug

gij
de saus bij onze tafelgesprekken in oppagne
van onze vriendschappen de bruisendste
champagne

ik drink en ik schreeuw:

hiep hiep hugo!
applaus voor claus!

što si bio začin našim razgovorima za opanjskom trpezom
našem prijateljstvu bio najpenušavijim šampanjcom

Mark Shutters, Antwerpen
Prevela J.N.L.

DRŽ SE
(poslednje reči Huga Klausaa)

pesnik više
ne nalazi reči

ko sitan pesak mu sipe
iz široke ruke

gde je tu začudenost?
gde još obilatost
čarobne frule i veštičije krvi?

gde su ona vremena
kad su sirene pevale lepotu
a nesputana bila tela?

ah
žene

završen je lov na patke
čaplja više ne igra
kroz otvoreno nage noći

Sven Peters, Borsbejk, 19. mart 2008.
Prevela J.N.L.

na vest o klausovoj smrti

divlje i paganske
krvi u žilama, tako si
živeo, tako umro
ko dekadentni rimljanin

od rodnog sela
do groblja i natrag

ti
što od flamanske gline
tvoriš dvojrubu zver

ti

pijem i kličem:

ura za huga!
aplauz za klausaa!

u kuhinji
ševe se još samo
bubašvabe

po razrovanim njivama
nevesta ubija
svoja luda jutra

a na klimavoj međi
ove raspuknute zemlje
besavesne ništarije
stvaraju sve samu tugu

ah
život

sve je dao
a onda pada

poslednja reč

**“De
dood omzeilen is geen voer
voor voorpaginanieuws”**

Door zomaar uit het leven te stappen, antwoordt men niet op het probleem van lijden en dood. Men loopt er in een boog om heen en omzeilt het. Omzeilen is geen heldendaad, geen voer voor frontpaginanieuws. Onze samenleving weet blijkbaar geen weg meer met de dood en het lijden. Ze heeft naar eigen zeggen al vele zogenaamde taboes neergehaald. Maar ze heeft er ook een nieuw taboe bij gecreëerd. Dit namelijk dat de dood geen zin kan hebben en dat alle lijden absurd moet zijn. Er is geen plaats meer in onze cultuur, noch voor de dood, noch voor het lijden.

En waarom zou het onvermijdelijke lijden dat ons overkomt, niet door liefde vruchtbaar kunnen worden voor de hele wereld, Hem achterna? Menselijke noblesse, en a fortiori heldhaftigheid, moet je elders zoeken. Bij de zo velen die medisch en menselijk hun lijdende medemensens begeleiden tot het einde. En bij hen die als de dag daar is, hun leven dankbaar teruggeven aan hun Schepper, waarvan ze weten dat Hij ook een barmhartige Vader is. *(kardinaal Godfried Danneels in zijn homilie tijdens de paaswake in de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen, enkele dagen na de zelfgekozen dood van Hugo Claus)*

Paasbericht aan de bevolking

Wat wil het toeval? De dag voor Yves Leterme (Leterminator) zijn politieke poppenkast aan de ongeïnteresseerde bevolking voorstelde, koos de grootste meneer van onze Laaglandse cultuur om uit eigen vrije wil uit het leven te stappen. Welke Grootregisseur had zo'n scenario kunnen bedenken? Zo'n heidens dichtertje dat uit eigen vrije wil dood durft te gaan? Dat is zelfmoord – dus eigenlijk moord. En daarom een kwalijk voorbeeld voor onschuldige zieltjes. Voor de katholieke gezagsdragers was de grootste misdaad van dat West-Vlaamse pornograafje dat hij tot het bittere einde weigerde te gehoorzamen aan het bevel tot lijden. Onze Kardinaal heeft het in zijn Paasboodschap treffend verwoord – wie vrijwillig uit het leven stapt 'omzeilt het probleem van het lijden'. Ziedaar – de perfide kern van het vrome godsgeloof in een notendop. Je mag het lijden niet omzeilen. Want omzeilen, dat is valsspelen. De zwartgerokte heren van de Heer hadden Hugo Claus natuurlijk na zijn goddeloos en liederlijk leven liever woordeloos kwijlend in een rolstoel zien wegwijnen. Zij hadden hem liever in hun Roomse klauwen zien smeken om genade en om – alstublieft – het laatste sacrament te mogen ontvangen. Maar nee, zelfs op de drempel van de dood was die verdomde dichter hen – de priesters en de mollahs – te vlug af!

Hugo. Ik heb u – helaas – niet persoonlijk gekend. Maar – grote dichter – u hebt mij met uw scheppingskracht diep bewogen. U kwam gekropen uit de polderklei van stinkend bruin Vlaanderen. Een mirakel van de natuur. Uw leven ging van Kortrijk naar kosmopoliet, van heilig naar heidens – het moeilijkste parcours van al. En ook in uw stervensuur bleef u een heiden. Heel eenvoudig. Aards. Dus groots. Dank u. Dank u – omdat u geen heilige wou zijn. Slechts dichter, slechts nar. Dank u duizendmaal – voor uw woorden. En uw daden. Uw nietigheid is duizend maal groter dan alle goden samen.

(Marc Schoeters, Antwerpen)

„Izvrđavanje
smrti nije dostojno naslovnih
strana“

Problem patnje i smrti ne rešava se tako što se nehajno dižu ruke od života. To je odustajanje i izvrđavanje. Izvrđavanje nije nikakav herojski čin, niti je dostojno naslovnih strana. Naše društvo očigledno ne zna šta će sa smrću i patnjom. Po sopstvenom kazivanju je račistilo sa mnogim takozvanim tabuima. Ali je isto tako stvorilo jedan novi tabu po kojem smrt nema nikakav smisao pa prema tome i svaka patnja predstavlja apsurd. U našoj današnjoj kulturi više nema mesta ni za smrt ni za patnju.

Ali, zašto neizbežne patnje koje nas snalaze ne bi kroz ljubav mogle da oplemene čitav svet, po uzoru na Njega? Ljudsku plemenitost i nadasve herojstvo valja potražiti drugde. Kod onih mnogobrojnih koji medicinskom i ljudskom brigom okružuju paćenike do samog kraja. I kod onih koji kada im kućne sudnji čas, sa zahvalnošću vraćaju život svom Tvorcu za kojeg znaju da je i samilosan Otac.

(Kardinal Hotfrid Danejls u svojoj propovedi tokom Uskršnjeg bdenija u katedrali sv. Rombauta u Mehelenu, nekoliko dana nakon dobrovoljne smrti Huga Klaua.)

Gle slučajnosti. Na dan kada je Iv Leterm (Leteterminator) predstavio svoje krpene lutke nezainteresovanom narodu, najveći gospodin nizozemske kulture svojevuljno je izabrao da napusti svet. Koji bi Veliki režiser smislio takav scenario? Taj paganski stihoklepac usudio se da umre svojevuljno? Pa to je samoubistvo – dakle u suštini ubistvo. I s toga loš primer za nevine duše. Za katoličke velikodostojnike najveći greh tog zapadnoflamanskog pornografa bilo je to što je do samog kraja odbijao da se povinuje patnji. Naš kardinal je to vrlo jasno formulisao u svojoj Uskršnjoj poruci – ko dobrovoljno napusti život, ‘izvrđava problem patnje’. Eto perfidne suštine pobožnosti u nekoliko reči. Ne smeš izvrđavati patnju. Jer izvrđavanje je zajebavanje. Božiji crnomantijaši radije bi gledali Huga Klaua kako nakon bezbožnog i raspusnog života polako kopni i nemušto balavi u invalidskim kolicima. Više bi voleli da ih uhvaćen u njihove katoličke kandže moli za milost i za – o molim vas – poslednju pričest. Ali ne, prokleti pesnik nadmudrio je te popove i mule i na samom pragu smrti!

Hugo, nisam te, nažalost, lično poznao. Ali – veliki pesniku – svojom stvaralačkom snagom duboko si me ganuo. Iznikao si iz smrdljive flamanske gline, što je čudo prirode. Život si protrčao od Kortrejka do kosmopolite, od sveca do paganina – a to je najteža moguća staza. I u svom sudnjem času ostao si paganin. Jednostavan. Ovozemaljski. Dakle veličanstven. Hvala ti. Hvala ti – zato što nisi hteo da budeš svetac. Tek pesnik. Tek luda. Hvala ti hiljadu puta – za tvoje reči. I za tvoja dela. Tvoja ništavnost je hiljadu puta veća od svih bogova zajedno.

(Mark Shuters, Antwerpen)

IVANA ŠĆEPANOVIĆ: VERTALEN ALS PASSIE

Claus-vertaalster Ivana Šćepanović woont sinds enkele jaren in Canada. Helaas hebben we geen contact met haar kunnen leggen voor een interview. Hierbij een geupdate versie van de hulde aan haar, oorspronkelijk gepubliceerd in Ons Erfdeel in 1996.

Toen ik twintig jaar geleden het eerste Lectoraat Nederlands in (voormalig) Joegoslavië van de grond kreeg, was ik enigszins mistroostig bij de aanblik van mijn eerste lichte studenten. Hun motivatie leek me geen blijvende belangstelling voor de Nederlandse taal en cultuur te waarborgen: een jonge nonconformist aangetrokken door het gedoogbeleid van de Nederlandse overheid, een vrouw die een LAT-relatie had met een Nederlander, een rijpere dame op zoek naar een nieuw begin... Tja, 'wie leert er nou zo'n exotisch taaltje?', weerklonk toen de vraag van menig Nederlander in mijn oren. Niets bleek minder waar dan die eerste indruk, want de meest productieve vertalers van Nederlandstalige literatuur zijn juist uit dat ietwat excentrieke groepje voortgekomen dat behalve kennis ook passie zocht.

Ivana Šćepanović, die toen juist haar loopbaan als lectrice Servisch en vertaalster Engels en Italiaans bij een grote uitgever had beëindigd, is zonder twijfel de meest vooraanstaande onder hen. Zij maakte haar wensdroom van een nieuw begin al in het eerste studiejaar waar door een studiebeurs voor de jaarlijkse zomercursus voor studenten Nederlands uit Midden-Europa in Hasselt te verdienen. Ondanks haar leeftijd werd deze haar bij uitzondering toegekend, vanwege de enorme belangstelling en inzet die ze voor de Nederlandse taal- en letterkunde had getoond. Haar kennismaking met Vlaanderen, en later ook met Nederland, staat aan het begin van een liefdesrelatie met de literatuur en cultuur van de Lage Landen die snel tot een ware hartstocht is uitgegroeid. Van alle Servische vertalingen van Nederlandstalige literatuur die in de afgelopen twintig jaar in boekvorm verschenen zijn - en dat zijn tegen de 50 titels - staan er meer dan 30 op haar naam!

De aandacht van Ivana Šćepanović ging meteen uit naar de bekendste Nederlandstalige schrijvers en hun zowel formeel als inhoudelijk veeleisende oeuvre. Met name Ivo Michiels, Hugo Claus en Cees Nooteboom staan in het middelpunt van haar belangstelling. In het begin ging het vertalen natuurlijk gepaard met veel fouten van vooral idiomatische en cultuurgebonden aard. Maar ook toen was mij één ding meteen duidelijk: Ivana Šćepanović beheerst haar moedertaal voortreffelijk, haast dichterlijk, enerzijds dankzij haar opleiding en ervaring als lectrice en vertaalster, anderzijds ook dankzij een aangeboren begaafdheid en sensibiliteit. Het is vooral de sensibiliteit die haar al zeer vroeg in staat stelde om de gedachtegang van haar favoriete experimentelen zowel in hun proza als in hun poëzie te volgen en op een wonderbaarlijke manier in het Servisch te vertalen. Dankzij de gepassioneerde energie waarmee zij zich in de taalstudie verdiepte en dankzij haar regelmatige en langdurige verblijven in Nederland en Vlaanderen is Ivana Šćepanović inmiddels een vakkundige neerlandica geworden, die inzicht heeft in alle facetten en finesses van de Nederlandse taal. Haar bekwaamheid komt tegenwoordig niet alleen in het eigenlijke vertaalwerk tot uitdrukking, maar ook in het samenstellen van bloemlezingen van proza en poëzie, waarbij Vlaamse schrijvers haar voorkeur genieten. Een van de grote verdiensten van deze productieve vertaalster is dat zij door de kwaliteit van haar vertalingen, door haar enthousiasme en haar professionele connecties in de uitgeverwereld belangstelling heeft weten te wekken voor het publiceren van een literatuur die in het Servische taalgebied tot voor kort vrijwel onbekend was. Dat lag vooral aan het feit dat men bij gebrek aan gekwalificeerde vertalers aangewezen was op bestaande Duitse en Engelse vertalingen van het origineel. Twee decennia na de oprichting van het Lectoraat Nederlands (en zes jaar sinds de oprichting van de Vakgroep Neerlandistiek) is dat mede door het toedoen van Ivana Šćepanović niet meer het geval. Dat was ook de reden dat de Servische Vereniging van Literaire Vertalers haar in 1996 samen met haar collega-vertaalsters Olivera Petrović van der Leeuw en de ondertekenaar van dit artikel officieel heeft geëerd voor hun verdiensten voor de bekendmaking van de Nederlandstalige literatuur: een onderscheiding verdiend door kennis en passie.

*Klausov naproductivniji srpski prevodilac, Ivana Šćepanović, već nekoliko godina živi u Kanadi. Nažalost, nismo uspeli da je kontaktiramo za intervju. Zato ovde prilažemo ažuriranu verziju teksta koji je u njenu čast prvobitno objavljen u časopisu *Ons Erfdeel* 1996. godine.*

IVANA ŠĆEPANOVIĆ: PREVOĐENJE KAO STRAST

Kada sam pre dvadeset godina osnovala prvi Lektorat za holandski u (bivšoj) Jugoslaviji, bila sam prilično skeptična spram svoje prve generacije studenata. Njihova motivacija nije obećavala trajnu zainteresovanost za jezik i kulturu Nizozemlja: bio je tu jedan mladi buntovnik koga su privlačili izvesni liberalni stavovi Holandije, zatim jedna žena zaljubljena u Holanđanina, pa jedna dama u najboljim godinama u potrazi za novim početkom... "Ko to uopšte uči tako egzotičan jezik", odzvanjalo mi je pitanje koji mi postavljaju mnogi Holanđani. Ništa se nije pokazalo varljivije od tog prvog utiska, jer najproduktivniji prevodioci holandske i flamanske književnosti iznikli su upravo iz te pomalo ekscentrične grupe koja je osim za znanjem tragala i za strašću.

Ivana Šćepanović koja je tada upravo završavala svoju karijeru lektora za srpski i prevodioca za italijanski i engleski kod jedne velike izdavačke kuće, nesumnjivo je najistaknutija među njima. Ona je svoj san o novom početku ostvarila već na prvoj godini učenja kada je zasluženno dobila stipendiju za letnji tečaj jezika u Haseltu/Belgija. Uprkos njenim godinama, ta stipendija joj je dodeljena zbog izuzetnog interesovanja i zalaganja za holandski jezik i književnost. Njen boravak u Flandriji a kasnije i u Holandiji označili su početak jedne strastvene ljubavi prema književnosti i kulturi Nizozemlja. Od svih srpskih prevoda holandske i flamanske kulture koji su objavljeni proteklih dvadesetak godina – a to je preko 50 naslova – tridesetak i više predstavljaju njeno ostvarenje! Ivana Šćepanović je svoju pažnju od samog početka usmerila na najznačajnije autore nizozemskog govornog područja i na njihova kako sadržinski tako i formalno zahtevna dela. U centru njenog prevodilačkog interesovanja našla ze se pre svega tri sledeća velikana: Ivo Mihils, Hugo Klaus i Sejs Notebom. Naravno, njeni prevodilački počeci nisu sasvim bili lišeni grešaka idiomatske i kulturološke prirode, ali i tada mi je jedna stvar bila sasvim jasna: Ivana Šćepanović izvrsno vlada svojim maternjim jezikom, skoro pesnički, s jedne strane zahvaljujući svom obrazovanju i iskustvu lektora i prevodioca, ali s druge strane zahvaljujući prirodnoj darovitosti i senzibilitetu. Upravo je zahvaljujući tom svom senzibilitetu vrlo brzo bila u stanju da prati tok misli svojih omiljenih eksperimentalista, kako u prozi tako i u poeziji, i da ih čudesno vešto prenese na srpski. Zahvaljujući strastvenoj energiji kojom se posvetila izučavanju holandskog jezika i zahvaljujući redovnim višemesečnim boravcima u Holandiji i Flandriji, Ivana Šćepanović je izrasla u stručnjaka koji vlada svim nivoima i finesama holandskog jezika. Njena stručnost ne dolazi samo do izražaja u prevođenju već i u sastavljanju zbirki poezije i proze, pri čemu flamanski autori uživaju njenu posebnu naklonost. Jedna od velikih zasluga ovog produktivnog prevodioca jeste da je kvalitetom svojih prevoda, svojim entuzijazmom i profesionalnim vezama u svetu izdavaštva uspela da zainteresuje javnost za objavljivanje dela jedne kod nas nedovoljno poznate književnosti. Razlog tome je bio pre svega taj što su izdavači usled nedostatak kvalifikovanih prevodilaca bili upućeni na prevode preko nemačkog ili engleskog. Dve decenije nakon osnivanja Lektorata (a šest godina od osnivanja Grupe za nizozemske studije) to više nije slučaj, između ostalih zahvaljujući Ivani Šćepanović. To je i razlog zašto je Srpsko udruženje književnih prevodilaca 1996. godine Ivani Šćepanović i njenim kolegicama Oliveri Petrović Van der Leeuw kao i potpisniku ovog teksta dodelio nagradu za prevodilaštvo i za propagiranje holandske i flamanske književnosti: nagradu zasluženu znanjem i strašću.

Jelica Novaković-Lopušina, Beograd

Vanwaar de fascinatie met de teksten die je gekozen hebt?

Als ik een vergelijking mag maken met de filmkunst, dan vind ik Claus iets gemeen hebben met David Lynch. De manier waarop hij het banale, provinciale ineens iets dreigends en kwaadaardigs weet te geven vind ik fascinerend. *De zwaardvis* is een typisch voorbeeld daarvan.

Wat de *Oostakkerse gedichten* betreft, was het een uitdaging om me taalkundig in te leven in een heel ander psychologisch karakter dan het mijne. De brute kracht die van elke bladzijde spat is dermate mannelijk en aards dat ik benieuwd was in hoeverre ik dat aankon als een in wezen luchtig vrouwmens.

Wat waren de moeilijkheden bij het vertalen?

Aan de ene kant was dat, zoals gezegd, het inleven in een ander taalregister met een andere beeldspraak en creativiteit. Zoals bijvoorbeeld het woord ontdebelen. Aan de andere kant zijn het de dubbele bodems en taalspelletjes. Ik vond het erg amusant om te knutselen aan woordspelletjes zoals Eland versus Heiland (*De zwaardvis*).

Is Claus te vergelijken met een Servische auteur?

Dat er veel verloren gaat bij een vertaling, dat spreekt vanzelf. Ook culturele informatie gaat grotendeels verloren voor de lezer als je er geen uitleg bij geeft in een voetnoot. Voetnoten belemmeren echter het invoelingsvermogen.

Dat is een moeilijke vraag. Volgens mij speelt de culturele, nationale en sociale achtergrond bij Claus een dermate belangrijke rol dat een vergelijking nauwelijks mogelijk is. In zijn gedicht «West-Vlaanderen» staan bijv. volgende regels:

...doofstomme boeren bij de dode haarden / die bidden 'Dat God ons vergeve / wat hij ons heeft aangedaan... Deze nederige, makke houding waartegen Claus zijn leven lang – en zelfs bij zijn dood! – in opstand kwam is niet echt typerend voor de Servische boer. Hier speelt de kerk een heel andere rol dan in Vlaanderen omdat onze vijanden door de geschiedenis van een andere godsdienst waren terwijl ze in Vlaanderen voornamelijk van dezelfde waren. Bovendien worden kinderen hier niet naar een internaat gestuurd.

Enfin, het specifieke aan Claus is niet vergelijkbaar, het universele – vooral zijn oerenergie – wel.

Otkud fasciniranost tekstovima koje si izabrala?

Ako mogu da napravim jedno poređenje sa filmskom umetnošću, onda bih rekla da Klaus ima nečeg zajedničkog sa Dejvidom Linčom. Način na koji on uspeva da banalnost i provincijalizam odjednom prikaže u pretećem, zloćudnom svetlu veoma me fascinira. *Sabljarka* je tipičan primer za to. Što se *Pesama iz Ostakera* tiče, bio je to jezički izazov za mene da se uživim u sasvim drugačiji psihološki karakter nego što je moj. Sirova snaga koja pršti sa svake stranice toliko je muška i zemaljska da me je zanimalo u kojoj meri mogu da se nosim s njom kao vazdušasto žensko biće.

Koje si teškoće susretala pri prevođenju?

S jedne strane je to, kao što sam već rekla, bilo uživljavanje u drugačiji registar sa drugačijom metaforikom i kreativnošću. Takav problem recimo predstavlja glagol ontdebelen kao metaforički izraz za kopulaciju. S druge strane postoje dvosmislenosti i jezičke igrarije. Bilo mi je zabavno da baratam rečima i da se poigravam njima.

Naravno da se u prevodu mnogo toga gubi. Gube se ne samo jezičke već i kulturološke informacije ako se čitaocu ne pruži dodatno objašnjenje u fusnoti. Ali, fusnote ne idu na ruku uživljavanju u tekst.

Da li se Klaus može porediti s nekim srpskim piscem?

To je teško pitanje. Po meni kulturna, nacionalna i socijalna pozadina igraju tako značajnu ulogu kod Klausu da je poređenje jedva moguće. U svojoj pesmi «Zapadna Flandrija» on negde kaže: ... kraj mrtvih ognjišta i nemuštih paora / što se mole «Da nam Bog oprost / ono što nam učini»... Ovaj ponizni, krotki stav kome se Klaus čitavog života – pa i u samom trenutku smrti! – suprotstavljao nije tipičan za srpskog seljaka. Ovde je crkva igrala sasvim drugačiju ulogu nego u Flandriji, verovatno zato što su naši istorijski neprijatelji bili druge vere za razliku od flamanskih koji su uglavnom bili iste. Osim toga, deca se ovde ne šalju u internate. Elem, ono što je kod Klausu specifično to i nije za neko poređenje, ono univerzalno kod njega – pre svega njegova iskonska energija – jeste.

CLAUS, HUGO (1929-2008)

Hugo Claus, tot aan zijn dood Belgische Nobelprijskandidaat, is een van de grootste naoorlogse schrijvers van het Nederlandse taalgebied en ongetwijfeld de veelzijdigste en de meest bekoornde. Er bestond geen literair genre dat hij niet met succes kon beoefenen. Daarnaast was hij ook beeldende kunstenaar en film- en toneelregisseur. Zijn literaire carrière is hij als experimentele dichter begonnen binnen de Vijftigers, zijn artistieke binnen Cobra. Hij was medeoprichter en redacteur van het experimentele tijdschrift *Tijd en Mens*. De veelzijdigheid van Claus uit zich in zijn thematische en stilistische gelaagdheid: hij maakt gebruik van mythische en Bijbelse motieven, hij verwijst naar andere literaire bronnen (intertekstualiteit), hij toont maatschappelijk engagement maar ook persoonlijke ontboezeming, hij past filmtchnieken toe in zijn literair procédé, hij beheerst klassieke versvormen en experimenteert ermee, hij combineert tragedie met komedie. Toch is er een rode draad die zijn gehele oeuvre doortrekt, met name de creatieve spanning die de twee tegenpolen van zijn persoonlijkheid teweegbrengen – zijn haast animale, uitgesproken seksuele vitalisme aan de ene en zijn scherpe en erudiete verstand aan de andere kant. Vandaar dat het hem even makkelijk lukt om in hogere, klassieke sferen te verkeren als in de banale en vulgaire. Een groot deel van de motieven die hij zeer geschikt weeft uit het weefsel van mythische, klassieke verhalen komen we in haast al zijn werken tegen: seksuele en familiale verhoudingen, schuldgevoelens ontstaan door toedoen van het katholicisme (opvoeding in een nonneninternaat) en een daardoor geprovoceerde opstand tegen autoriteiten (de vaderfiguur, de staat, de kerk); kritiek op de Vlaamse samenleving, vooral tijdens WOII; het ontbloeten van maatschappelijke en politieke (wan)toestanden. Als het belangrijkste werk van Claus wordt zijn roman „Het verdriet van België” beschouwd, een familiesaga over volwassenwording in de meest bewogen jaren van de nieuwere Vlaamse geschiedenis (1939-1947), belast door nationalistische idealen en collaboratie. Enkele werken van Claus zijn verfilmd en hijzelf is regisseur geweest van een aantal verfilmingen van Vlaamse literatuur. Ook in zijn privéleven had hij een band met de filmindustrie: meerdere van zijn levensgezinnen waren actrices (o.a. Sylvia Kristel).

BIBLIOGRAFIE

Romans:

De Metsiers, 1950; De hondsdagen, 1952; De koele minnaar, 1956; De verwondering, 1962; Omtrent Deede, 1963; Schaamte, 1972; Het jaar van de kreeft, 1972; Het verlangen, 1978; De verzoeking, 1980; Het verdriet van België, 1983; De zwaardvis, 1989; Belladonna, 1994; Geruchten, 1996; Onvoltooid verleden, 1998

Verhalen:

Natuurgetrouw, 1954; De zwarte keizer, 1958; Natuurgetrouwer, 1969; Gebed om geweld, 1972; De groene ridder, 1974; De vluchtende Atalanta, 1977; De mensen hiernaast, 1985; Verhalen, 1999; Een andere keer, de andere verhalen, 2000; Een slaapwandeling, 2000

Poëzie:

Kleine reeks, 1947; Registreren, 1948; Tancredo infrasonic, 1952; Een huis dat tussen nacht en morgen staat, 1953; Oostakkerse gedichten, 1955; Een geveerde ruiter, 1961; Het teken van de hamster, 1963; Gedichten 1948-1963, 1965; Gedichten 1948-1993, 1994; Oog om oog, 1964; Heer Everzwijn, 1970; Figuratief, 1973; Het Jansenisme, 1976; Het graf van Pernath, 1978; Zwart, 1979; De dief van liefde, 1985; De sporen, 1993

KLAUS, HUGO (1929-2008, B)

Klaus, sve do svoje smrti stalni belgijski kandidat za Nobelovu nagradu, jedan je od najznačajnijih posleratnih pisaca nizozemskog govornog područja, a svakako najsvestraniji i najodlikovaniji. Nema nijednog književnog žanra u kojem se nije uspešno oprobao. Uz to je slikar, i filmski i pozorišni reditelj. Svoju književnu karijeru otpočeo je kao eksperimentalista u okviru Generacije pedesetih, a likovnu kao član grupe *Cobra*. Bio je suosnivač i urednik flamanskog časopisa za eksperimentalnu književnost *Tijd en Mens*.

Klausova svestranost ogleda se u njegovoj tematskoj i stilističkoj raznolikosti: korišćenje mitoloških i biblijskih motiva kao i ukazivanje na druge književne izvore (intertekstualnost), društvena angažovanost i lična ispovest, primena filmske tehnike u pripovedačkom postupku, eksperimentisanje i vladanje klasičnim oblicima stiha, kombinovanje tragedije i komedije. Postoje, međutim, neke konstante koje odlikuju čitavo njegovo stvaralaštvo, a to je kreativni naboj koji nastaje između dva pola njegove ličnosti – skoro animalnog, izrazito seksualnog vitalizma s jedne strane, i pronicljivog, veoma načitanog i obrazovanog duha s druge. Zato mu podjednako lako polazi za rukom da se kreće uzvišenim, klasičnim sferama i u onim banalnim, prostačkim. Većinu motiva koje veoma vešto uklapa u mitske, klasične obrasce, srećemo u skoro svim delima: seksualni i porodični odnosi, osećaj krivice pod uticajem katoličanstva (školovanje u internatu) i time izazvana pobuna protiv autoriteta (oca, države, crkve), kritika flamanskog društva, naročito tokom Drugog svetskog rata, razotkrivanje društvenih i političkih (ne)prilika. Klausovim najznačajnijim delom smatra se roman «Tuga Belgije», porodična i istorijska saga o odrastanju u najburnijim danima novije flamanske istorije (1939-1947), opterećene nacionalističkim stremljenjima i kolaboracijom. Niz Klausovih dela je ekranizovan, a on sam je režirao ekranizacije više dela flamanske književnosti. I u privatnom životu je za saputnice često imao glumice (i.o. Silvija Kristel).

DELA

Romani:

«Porodica Metsirs» (1950), «Pseći dani» (1952), «Hladni ljubavnik» (1956), «Zaćudenost» (1962), «U vezi sa Dedeom» (1963), «Sram» (1972), «Godina raka» (1972), «Čeznja» (1978), «Iskušnje» (1980), «Tuga Belgije» (1983), «Sabljarka» (1989), «Beladona» (1994), «Glasine» (1996), «Nesvršena prošlost» (1998);

Pripovetke:

zbirke pripovetki «Prirodno» (1954), «Crni car» (1958), «Prirodnije» (1969), «Molitva za nasilje» (1972), «Zeleni vitez» (1974), «Odbegla Atalanta» (1977), «Ljudi iz susedstva» (1985); «Pripovetke» (1999), „Drugi put, druge pripovetke (2000), „Mesečarenje” (2000)

Poezija:

Zbirke poezije «Mala serija» (1947), «Registrovati» (1948), «Tancredo infrasonic» (1952), «Kuća što stoji između noći i jutra» (1953), «Pesme iz Ostakera» (1955), «Obojen jahač» (1961), «Znak hrčka» (1963), «Pesme 1948-1963» (1965), «Pesme 1948-1993» (1994), «Oko za oko» (1964), «Gospodin Vepar» (1970), «Figurativno» (1973), «Jansenizam» (1976), «Pernatov grob» (1978), «Crno» (1979), «Kradljivac ljubavi» (1985), «Tragovi» (1993);

Toneel:

Een bruid in de morgen, 1955; Het lied van de moordenaar, 1957; Suiker, 1958; Mama, kijk, zonder handen! 1959; De dans van de reiger, 1962; Vrijdag, 1969; Het leven en de werken van Leopold II, 1970; Interieur, 1971; De vossejacht, 1972; Pas de deux, 1973; Blauw blauw, 1973; Thuis, 1975; Orestes, 1976; Jessica! 1977; Het huis van Labdakos, 1977; Phaedra, 1980; Een hooglied, 1981; Het haar van de hond, 1982; Serenade, 1984; Blindeman, 1985; Georg Faust, 1985; In Kolonos, 1986; Het schommelpaard, 1988; Toneel I, 1988; Gilles en de nacht, 1989; Toneel II, 1989; Toneel III, 1991; Zomernacht, 1991; Onder de torens, 1993; De verlossing, 1996; Visite; Winteravond, 1996; De Komedianten/Pas de deux II, 1997

Essays:

Over het werk van Corneille, 1951; Karel Appel, schilder, 1962; Louis Paul Boon, 1964

VERTAALD IN HET SERVISCH:**Romans:**

De Metsiers («Porodica Metsirs», in: Pismo 21-22/1990), Het verdriet van België («Tuga Belgije», Prometej, 2000), Belladonna («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002) in vertaling van Ivana Šćepanović; De zwaardvis («Sabljarka», Novi Sad/Beograd, 1995) in vertaling van Jelica Novaković-Lopušina; Omtrent Deedee («U vezi sa Dedeom», Prometej, 1997), Belladonna («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002), Geruchten i Onvoltooid verleden («Glasine/Nesvršena prošlost», Prometej, 2004) in vertaling van Ivana Šćepanović;

Verhalen:

* («Molitva za nasilje», in: Novije flamanske pripovetke, Bagdala, 1962) in vertaling van Dragoslav Andrić; Een bijzondere cirkel («Neobičan krug», in: Erazmo 1/1992; «Vatra lutalica», Prometej, 1994) in vertaling van Ivana Šćepanović

Toneel:

Een bruid in de morgen («Nevesta ujutru», in: Erazmo 1/1992) i Gilles! («Žil!», in: Erazmo 2/1993) in vertaling van Ivana Šćepanović

Poëzie:

zbirka Oostakkerse gedichten («Pesme iz Ostakera», in: Pismo 50/1997) in vertaling van Jelica Novaković-Lopušina; pesme *, New York, N. Y. («Uksmal», «Panorama», «Izopačeni čovek», in: Flamanska poezija, Nolit, 1965) in vertaling van Dragoslav Andrić; * («Iza rešetkaste ograde», in: Telegram 10:475/1969) in vertaling van Želimir Tješić Deodatto; Tancredo infrasonic, Antropologisch, Ik schrijf je neer, Een vrouw I, Op Thomas zijn vierde verjaardag, Sporen, Revisited, Envoi («Tancredo infrasonic», «Antropološki», «Ispisujem te», «Žena I», «Na Tomasov četvrti rodendan», «Tragovi», «Revisited», «Envoi», in: Erazmo 3/1994; in: Flamanska poezija 20. veka, Prometej, 1996), in vertaling van Ivana Šćepanović

Drame:

«Nevesta ujutru» (1955), «Pesma ubice» (1957), «Šećer» (1958), «Mama, vidi, bez ruku!» (1959), «Čapljin ples» (1962), «Petak» (1969), «Život i delo Leopolda II» (1970), «Enterijer» (1971), De vossejacht (1972), „Pas de deux” (1973), „Plavo plavo” (1973), «Kod kuće» (1975), «Orest» (1976), «Džesika!» (1977), „Labdakosova kuća” (1977), „Fedra” (1980), «Pesma nad pesmama» (1981), «Pseća dlaka» (1982), «Serenada» (1984), „Slepac”, (1985), „Georg Faust” (1985), „Na Kolonosu” (1986), „Drveni konjić” (1988), „Drama I” (1988), „Žil i noć” (1989), „Drama II” (1989), „Drama III (1991), «Letnja noć» (1991), «Pod tornjevima» (1993), «Izbavljenje» (1996); «Poseta; Zimska noć» (1996), „Komedijaši” (1997)

Eseji:

«O Kornejevom delu» (1951), «Karel Apel, slikar» (1962), «Luj Paul Bon» (1964)

PREVEDENO NA SRPSKI:**Romani:**

De Metsiers («Porodica Metsirs», u: Pismo 21-22/1990), Het verdriet van België («Tuga Belgije», Prometej, 2000), Belladonna («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002) u prevodu Ivane Šćepanović; De zwaardvis («Sabljarka», Novi Sad/Beograd, 1995) u prevodu Jelica Novaković-Lopušina; Omtrent Deedee («U vezi sa Dedeom», Prometej, 1997), Belladonna («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002), Geruchten i Onvoltooid verleden («Glasine/Nesvršena prošlost», Prometej, 2004) u prevodu Ivane Šćepanović;

Pripovetke: * («Molitva za nasilje», u: Novije flamanske pripovetke, Bagdala, 1962) u prevodu Dragoslava Andrića; Een bijzondere cirkel («Neobičan krug», u: Erazmo 1/1992; «Vatra lutalica», Prometej, 1994) u prevodu Ivane Šćepanović

Drame:

Een bruid in de morgen («Nevesta ujutru», u: Erazmo 1/1992) i Gilles! («Žil!», u: Erazmo 2/1993) u prevodu Ivane Šćepanović

Poezija:

zbirka Oostakkerse gedichten («Pesme iz Ostakera», u: Pismo 50/1997) u prevodu Jelice Novaković-Lopušina; pesme *, New York, N. Y. («Uksmal», «Panorama», «Izopačeni čovek», u: Flamanska poezija, Nolit, 1965) u prevodu Dragoslava Andrića; * («Iza rešetkaste ograde», u: Telegram 10:475/1969) u prevodu Želimir Tješića Deodatta; Tancredo infrasonic, Antropologisch, Ik schrijf je neer, Een vrouw I, Op Thomas zijn vierde verjaardag, Sporen, Revisited, Envoi («Tancredo infrasonic», «Antropološki», «Ispisujem te», «Žena I», «Na Tomasov četvrti rodendan», «Tragovi», «Revisited», «Envoi», u: Erazmo 3/1994; u: Flamanska poezija 20. veka, Prometej, 1996), u prevodu Ivane Šćepanović

Glas javnosti, 29.9.2002.
Novo izdanje "Prometeja"
Belladonna

U odličnoj biblioteci "Holandsko-flamanska književnost" izdavačke kuće "Prometej" objavljen je i roman "Belladonna - Scene iz života u provinciji". Roman je objavljen 1994. u Amsterdamu, a na srpski ga je prevela Ivana Šćepanović. Jedanaest godina pre ovog romana Hugo Klaus je romanom "Tuga Belgije" postigao izuzetnu popularnost i tiraže i taj roman je pre dve godine objavljen na srpskom, takođe u "Prometeju" i u prevodu Ivane Šćepanović.

Hugo Klaus je roman "Belladonna - Scene iz života u provinciji" na Sajmu knjiga uručio svom izdavaču u rukom napisanom tekstu ovog romana, a onda krenuo u devet flamenskih gradova i čitao delove iz neobjavljene knjige. "Belladonna - Scene iz života u provinciji" - roman Huga Klause nastao je, pretpostavljaju mnogi, od filmskog scenarija koji je odbijen.

Ne samo što priča teče fragmentarno, junaci nastaju i nestaju kao na filmskom platnu, već je roman sazdan od delova koji su toliko kratki da ne zauzimaju nijednu stranicu. Zna se da je Hugo Klaus napravio nekoliko filmova i bio autor nekih scenarija za tude filmove.

U ovom romanu Hugo Klaus kritikuje površno ponašanje provincijalaca na visokim društvenim položajima u flamenskoj kulturnoj sredini, parodirajući naduveni jezik recenzenata, prikazivača. Žestokom ironijom on u ovom romanu, koji se na neki način može smatrati nastavkom prethodnog romana "Tuga Belgije", obračunava sa uobraženošću, razmaženošću i ohološću jednog sveta i društva u kome živi, koji poznaje. Ni kraljevska kuća nije poštedena, jer Hugo Klaus je ubedeni republikanac kome je monarhija smešna pojava.

Podnaslov "Scene iz života u provinciji" ukazuje na Floberovu "Madam Bovary", na Turgenjeva... No, Huga Klause treba shvatiti vrlo ironično, jer glavna ličnost romana, direktor muzeja Aksel den Doven, upada u sramno klupko intriga, laži falsifikovanja, apsurdnih grešaka... Hugo Klaus slika svet, svoju otadžbinu poput Brojgela i Boša: barokno, nemilosrdno.

Dagblad
Glas javnosti, 29.9.2002

Nieuwe uitgave van "Prometej"
BELLADONNA

In de uitstekende reeks "Nederlandse en Vlaamse literatuur" van uitgeverij "Prometej" is nu ook de roman "Belladonna - Scenes uit het provincielevens" verschenen. Deze roman werd in 1994 in Amsterdam gepubliceerd en is door mevrouw Ivana Šćepanović in het Servisch vertaald. Elf jaar eerder publiceerde Hugo Claus zijn roman "Het verdriet van België" die uitzonderlijke populariteit en grote oplagen behaalde en die twee jaar geleden in Servische vertalingen is verschenen, eveneens bij "Prometej" en eveneens in vertaling van Ivana Šćepanović.

Hugo Claus presenteerde op de boekenbeurs het handschrift van "Belladonna - Scenes uit het provincielevens" aan zijn uitgever en vertrok toen op tournee door negen Vlaamse steden waar hij uit het nog onuitgegeven boek voorlas.

Men veronderstelt dat "Belladonna - Scenes uit het provincielevens" van Hugo Claus is ontstaan uit een afgewezen filmscenario. Fragmentarisch is niet alleen het verloop van de verhaallijn, maar ook de helden worden als in een film ten tonele gevoerd en weer afgevoerd terwijl delen van de roman zo kort zijn dat ze niet eens een hele pagina in beslag nemen. Het is een bekend feit dat Hugo Claus enkele films gemaakt heeft en dat hij scenario's geschreven heeft voor andere regisseurs.

In deze roman levert Claus kritiek op de oppervlakkigheid van provincialen die hoge posten bekleden in de Vlaamse cultuurwereld. Hij parodieert de opgepompte taal van recensenten en critici. Door de felle ironie kan deze roman gezien worden als een voortzetting van de eerdere roman "Het verdriet van België". Hij rekent nu af met de verwaandheid, verwendheid en hooghartigheid van een wereld en een samenleving waarin hij woont en die hij kent. Zelfs het koninklijk huis wordt niet gespaard, want Hugo Claus is een overtuigde republikein die de monarchie belachelijk vindt.

De ondertitel "Scenes uit het provincielevens" verwijzen naar Flauberts "Madame Bovary", naar Turgenjev... Hugo Claus moet echter zeer ironisch begrepen worden want de hoofdfiguur, museumdirecteur Axel den Doven, valt ten prooi aan intriges, leugens en falsificaties, absurde fouten... Hugo Claus schetst een wereld, zijn vaderland, op z'n Bruegeliaans en Boschiaans: barok, meedogenloos.

http://www.pgportal.info/index.php?vijesti_art_id=1322
20.03.08

Preminuo poznati belgijski pisac
Odlazak Huga Klaus

Belgijski književnik Hugo Klaus, autor proze, pjesama, pozorišnih komada i scenarija, preminuo je u srijedu u Anversu u 79. godini, saopštio je njegov izdavač.

Klaus je od Drugog svjetskog rata do danas napisao oko dvije stotine djela, a najpoznatiji je njegov klasik "Het verdriet van België" iz 1983, u kojem kritikuje buržoaziju i hipokriziju crkve u njegovoj rodnoj Flandriji.

Bolovao je od Alzheimerove bolesti i tražio da bude podvrgnut eutanaziji, koja je u Belgiji dozvoljena zakonom, prenijela je agencija Belga.

NIN, 03.04.2003.

Vrhunac Lajpciškog sajma predstavlja, na njegovom završetku, uručenje djevu Nagrada za evropsko razumevanje, od kojih je prva namenjena autorima, a druga prevodiocima. U poslednjih deset godina nagradena su čak dva srpska književnika: 1996. Aleksandar Tišma i prošle godine Bora Ćosić. Sada je nagrada dodeljena belgijskom piscu Hugu Klausu, koji, kako se ističe u obrazloženju žirija, "sa mnogo smisla za grotesku i apsurd odslikava ponor evropske civilizacije, a posebno nasilje i licemerje u politici". Klaus je napisao tridesetak romana, veći broj pesama i nadrealističkih drama, a naročito se istakao romanom "Nevolja Flandrije". Opisujući ljude koji su doživeli fatalne greške u vaspitanju i kasnije svakodnevnu izdaju, a da ništa iz toga nisu naučili, on ukazuje na apokaliptičnu dimenziju fašizma i kolaboracije.

http://www.pgportal.info/index.php?vijesti_art_id=1322
20.03.08

Bekende Belgische auteur overleden
Het vertrek van Claus

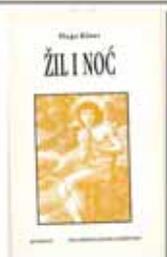
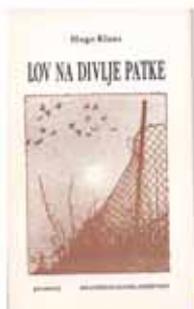
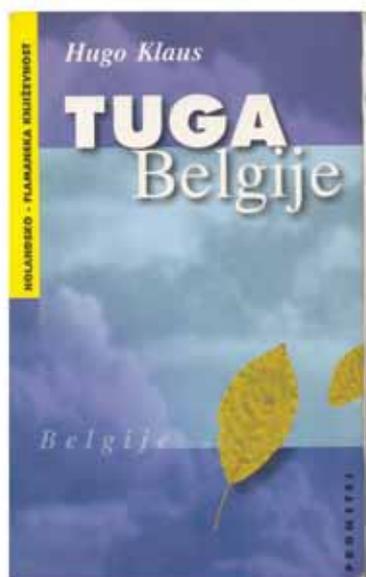
De Belgische auteur, dichter, toneel- en scenarioschrijver Hugo Claus is woensdag in Antwerpen overleden in zijn 79ste levensjaar. Dit werd door zijn uitgever bekendgemaakt.

Claus heeft sinds WOII tot op heden ca. 200 werken geschreven, waaronder de klassieker "Het verdriet van België" uit 1983 het meest bekende is. Daarin levert hij kritiek op de bourgeoisie en op de hypocrisie van de kerk in zijn geboorteland Vlaanderen.

Hij leed aan Alzheimer en vroeg om euthanasie die in België door de wet is toegestaan, aldus Belga.

WEEKBLAD NIN, 03.04.2003

Het hoogtepunt van de Leipziger Buchmesse is de afsluiting ervan met twee prijsuitreikingen voor Europese verstandhouding, waarvan de ene voor auteurs bedoeld is en de andere voor vertalers. In de afgelopen tien jaar zijn maar liefst twee Servische schrijvers bekroond: Aleksandar Tišma in 1996 en Bora Ćosić in 2002. Dit jaar gaat de prijs uit naar de Belgische schrijver Hugo Claus die, zoals in de verantwoording van de jury te lezen was, "met veel gevoel voor groteske en absurditeit de afgrond schildert van de Europese beschaving, met name het geweld en de hypocrisie in de politiek". Claus heeft een dertigtal romans op zijn naam staan, en een groot aantal gedichten en toneelstukken. Hij verwierf vooral bekendheid met zijn roman "Het verdriet van België". Door mensen te beschrijven die fatale fouten in hun opvoeding hebben beleefd en later alledaags verraad, zonder daar iets uit geleerd te hebben, wijst hij op de apocalyptische dimensie van fascisme en collaboratie.

Copyright © by Hugo Claus

The translation of this book was funded by the
Flemish Literature Fund (Vlaams Fonds voor de
Letteren - www.flemishliterature.be)

OSNIVAČ

Raša Livada

GLAVNI UREDNIK

Jelica Novaković-Lopušina

ZAMENIK GLAVNOG UREDNIKA

Sven Peeters

LIKOVNI UREDNIK + DESIGN&PREPRESS

Ognjen Lopušina

IZDAVAČI

LutErazmo

Partenon

ŠTAMPA

Zajkon Print

ADRESA REDAKCIJE

Studentski trg 3

Kabinet 513

11000 Beograd/Srbija

tel. 2638622/105

ISSN 0354/2386